

Markt, Microsoft en de mededingings-autoriteiten

Auteur(s):

Damme, E.E.C. van
Verbonden aan CentER, Katholieke Universiteit Brabant.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4181, pagina 943, 11 december 1998

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, mededinging, ict

In wat wel het mededingingsproces van deze eeuw genoemd is, wordt het meest innovatieve en meest succesvolle bedrijf van onze tijd, Microsoft, aangevallen door de Amerikaanse mededingingsautoriteiten. Het bedrijf wordt ervan verdacht misbruik te maken van zijn dominante positie op de markt voor computer-besturingssystemen. De rechtzaak heeft betrekking op het feit dat Microsoft zijn Internet Explorer integreert in Windows en voor niets weggeeft. In essentie is de klacht tweeledig. Ten eerste zou Microsoft, door zijn Explorer beneden de kostprijs te verkopen, zich bezondigen aan prijsdumping ('predatory pricing'), in een poging concurrenten als Netscape van de markt te verdrijven. Ten tweede zou Microsoft zich, door de Explorer in Windows te integreren, schuldig maken aan koppelverkoop. Een dergelijke praktijk zou het algemeen belang kunnen schaden omdat, zo stellen bepaalde theorieën, deze het mogelijk maakt monopolie-macht van de ene markt tot een andere uit te breiden.

De gehele zaak is complex, niet alleen vanuit juridisch maar ook vanuit economisch oogpunt. Dit laatste vooral omdat de computerindustrie zo dynamisch is en bijzondere karakteristieken heeft zoals het bestaan van netwerkeffecten en schaalvoordelen. Daarenboven geldt dat de theorieën die wijzen op gevaren van 'roofprijzen' en 'koppelverkoop' niet onomstreden zijn. Onder toonaangevende (mededingings-)economisten heerst dan ook verdeeldheid.

Afgaande op de populaire pers en Internet, lijken deze economen het wel overwegend eens te zijn over de economisch relevante feiten, maar verschillen zij vooral van mening over de effectiviteit van ingrijpen door de mededingingsautoriteiten. De 'optimisten' geloven dat deze autoriteiten het belang van de consumenten behartigen en daar via hun ingreep in de mededingingsverhoudingen ook in slagen. De 'pessimisten' zien de autoriteiten allereerst als belangenbehartigers van het (inefficiënte en klagende) bedrijfsleven: de overheid grijpt in om de concurrenten tegen concurrentie te beschermen en houdt aldus innovatie tegen. Een derde groep tenslotte, de 'sceptici', gelooft dat de overheid van goede wil is maar met haar ingrijpen eerder de marktwerking verstoort dan haar bevordert, bijvoorbeeld omdat de dreiging van een toekomstige ingreep het verwachte rendement van innovaties vermindert en daarom innovatieve activiteiten afremt.

In een recent paper onderzoeken Bittlingmeyer en Hazlett empirisch welk van deze groepen het gelijk aan haar zijde heeft¹. Daartoe wordt voor een groot aantal nieuwsfeiten uit de periode 1991-1997 die betrekking hebben op anti-trust acties tegen Microsoft, de koersreactie van computerbedrijven bestudeerd. De gebeurtenissen worden geclassificeerd als zijnde negatief voor Microsoft (ingrijpen door de autoriteiten dreigt) of positief (de dreiging vervalt).

De drie groepen zijn het er over eens dat negatief nieuws negatief uitpakt op de koers van Microsoft. De data zijn ook duidelijk: de 28 gevallen waarin de autoriteiten met actie dreigden leverden Microsoft een negatief, abnormaal rendement van 1,2% op, gedurende de drie dagen rond de dag waarop het nieuws bekend werd gemaakt. Positief nieuws daarentegen, leverde Microsoft een positief abnormaal rendement op van 2,36%.

Als de theorie van de 'optimisten' correct zou zijn, zou de koersbeweging van andere computerbedrijven tegengesteld moeten zijn aan die van Microsoft. Immers, directe concurrenten kunnen eenvoudiger concurreren als misbruik van Microsoft wordt afgestraft. Producenten van complementproducten (hardware, software die op Windows draait) profiteren eveneens van het ingrijpen van de mededingingsautoriteiten: door een lagere prijs voor Microsoft producten zal er meer vraag naar de complementen zijn. In de praktijk blijkt echter precies het omgekeerde te gelden: bij positief mededingingsnieuws voor Microsoft, hebben andere bedrijven in de computersector een extra positief rendement van 1%, bij negatief nieuws hebben zij een negatief extra rendement van 0,71%. Omdat de verschillen significant zijn, moet de theorie van de 'optimisten' verworpen worden. Wat de financiële markten echter overtuigend aantonen, is dat de gecombineerde hypothese dat het gedrag van Microsoft anticompetitief is en dat mededingingsbeleid een geschikte remedie is, niet houdbaar is.

De auteurs concluderen dat de 'sceptici' het gelijk aan hun zijde hebben; de markten hebben weinig vertrouwen in de mededingingsautoriteiten en de marktverwachting is dat ingrijpen eerder schaadt dan baat. Zij stellen, naar mijn mening terecht, dat het mededingingsbeleid niet op zijn theoretische merites beoordeeld moet worden, maar dat het een praktische kosten-baten test met succes zou moeten doorstaan. Deze opmerking is ook voor Nederland relevant, ook hier voorziet de Mededingingswet immers niet in zo'n kosten-baten analyse

1 I.G. Bittlingmeyer en T. Hazlett, *DOS Kapital: Has antitrust action against Microsoft created value in the computer industry?*, Discussion Paper, University of California, Davis, 2 juni, 1998.

Copyright © 1998 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)